

zaaknummer 2012 T 872 (2)

7 januari 2014

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats], hierna te noemen klaagster,
juridisch adviseur: mr. A.W.E.S. van Duyneveldt-Franken, advocaat te Leiden

tegen:

[naam]
geboren op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
lid van de Congregatie Zusters Franciscanessen van Oirschot,
raadsman mr. A. Van Voorthuizen, advocaat te Ede.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 29 november 2012.

Op 18 maart 2013 is bij de griffie namens aangeklaagde een verweerschrift ingekomen van mr. Van Voorthuizen voornoemd.

Op 28 juni 2013 is een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van Zuster [naam], Provinciale Overste van voornoemde congregatie.

Op 10 juli 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

De voorzitter heeft na een daartoe strekkend verzoek van klaagster op basis van het dossier alsmede op basis van een tweetal medische verklaringen besloten dat klaagster vanwege haar psychische gesteldheid niet op de hoorzitting hoeft te verschijnen maar zich kan laten vertegenwoordigen door haar juridisch adviseur.

Namens klaagster is verschenen haar juridisch adviseur mr. A.W.E.S. van Duyneveldt-Franken voornoemd. Zij heeft het standpunt van klaagster toegelicht.

De aangeklaagde is verschenen, vergezeld van mevrouw [naam] namens voormelde Congregatie en van haar raadsman mr. A.H.J.G. van Voorthuizen voornoemd.

Na de zitting heeft mr. Van Duyneveldt-Franken 4 verklaringen van diverse hulpverleners overgelegd. Mr. Van Voorthuizen heeft vervolgens een schriftelijke reactie gegeven, waarna over en weer is gereageerd.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klaagster kwam in 1980 op het pensionaat [naam] in [plaats] omdat haar moeder ziek was en haar vader door zijn werk niet in staat was voor haar te zorgen. Zij is er in 1982 weer weggegaan.

Klaagster was eind van de lagere school onder het ijs gekomen en had destijds door longontsteking en benauwdheid een zeer slechte conditie. In het pensionaat heerste een cultuur van ‘verdeel en heers’, met name door aangeklaagde, die een groep ‘lievelingetjes’ had en een groep die werd gepest. Klaagster was een mager meisje dat laat in haar ontwikkeling was. Ze was ook een opstandig meisje. Naar haar gevoel probeerde aangeklaagde vanaf het begin haar geest te breken, zij zei vanaf het begin tegen klaagster “ik maak je kapot.” In het begin van haar verblijf sliep klaagster op de gang met open chambrettes. De kamer van aangeklaagde was naast deze gang. Later sliep klaagster in gesloten chambrettes, een soort slaapkamertje met een wastafel, bed en kast. Als alle meisjes in bed lagen, hoorde klaagster aangeklaagde door de gang lopen. Tijdens deze rondes stopten de voetstappen van aangeklaagde vaak voor de deur van klaagster. Aangeklaagde kwam klaagster dan uit bed halen en nam haar mee naar haar eigen slaapkamer. Klaagster herinnert zich nog goed dat in de slaapkamer van aangeklaagde een opklapbed aan de muur zat. Klaagster kan slechts met grote moeite over het misbruik vertellen. Ze heeft herinneringen dat aangeklaagde haar hoofd vasthield en haar zoende. Zij werd daarbij uitgekled door aangeklaagde en ze denkt dat aangeklaagde zelf ook ontkleed was, nu zij herinneringen heeft aan een heel bleek/gelig lichaam en een hemd. Klaagster herinnert zich ook dat aangeklaagde haar heeft gepenetreerd met voorwerpen. Dit zijn echt duidelijke herinneringen. Verder zijn er ook flarden van seksueel misbruik, die onbewust verdrongen zijn om ermee te kunnen leven. De behandelend psychiater heeft afgeraden dieper op deze herinneringen in te gaan omdat klaagster daar psychisch niet sterk genoeg voor is.

Naast het seksueel misbruik is klaagster door aangeklaagde ook geschopt en geslagen en diverse keren opgesloten. Ook werd zij vaak afgezonderd van de groep en mocht ze niet meedoen met groepsactiviteiten.

Klaagster heeft over de periode van haar verblijf ook een klacht ingediend tegen een andere zuster (klachtnummer 2012T872(1)) wegens seksueel misbruik, bestaande uit opvallend veel aanrakingen en een eenmalige tongzoen.

2.2. Klaagster heeft destijds aan haar moeder verteld dat de zusters rare dingen deden die niet konden, maar haar moeder geloofde dat niet, want zusters deden zoiets nu eenmaal niet. Klaagster heeft er een blijvend wantrouwen naar volwassenen aan overgehouden. Op haar achttiende jaar kwam klaagster erachter dat zij de enige was die stemmen hoorde. Zij is toen kortdurend naar het RIAGG gegaan en daarna heel snel op zoek gegaan naar veiligheid in haar leven: een huis kopen, een goede opleiding en kinderen krijgen. Zij heeft in het begin haar kinderen alleen opgevoed. Haar latere partner merkte ook al dat klaagster last had van nachtmerries. Naarmate klaagster ouder werd, namen de nachtmerries en herbelevingen toe. Klaagster werd bang om te gaan slapen en ging daardoor pas heel laat naar bed. Omdat zij kinderen had moest ze toch weer vroeg op. Klaagster was werkzaam in [sector] en kwam daar veel in aanraking met seksueel misbruikte kinderen. Toen zij begin 2007 een aantal misbruikte kinderen uit huis moest plaatsen was zij daar zo bij betrokken dat ze niet meer kon slapen. Zij is toen ingestort en via een crisisdienst ongeveer vijf maanden opgenomen geweest in een gesloten psychiatrische inrichting. De gestelde diagnose is chronische posttraumatische stresstoornis (PTSS) met een dissociatieve identiteitstoornis (DIS) en suïcidegevaar. Klaagster is vanaf 2008 vele keren opgenomen geweest in diverse psychiatrische ziekenhuizen, kort- en enkele ook langdurend, ongeveer 20 tot 30 opnames per jaar. Dit heeft ook ernstige gevolgen voor het gezin en de familie van klaagster. Vanaf juli 2011 wordt klaagster en haar gezin begeleid door een sociaal psychiatrisch verpleegkundige. De lijdensdruk is hoog.

Klaagster stelt dat haar klachten geen andere oorsprong hebben dan haar verblijf in [pensionaat]. Dit wordt ondersteund door het feit dat klaagster heftig psychiatrisch reageert, tot zelfs een zelfmoordpoging, bij berichten/oproepen die betrekking hebben op haar klaagschriften. Klaagster is thans in zodanig ernstige toestand dat zij niet in staat is een zitting van de klachtencommissie bij te wonen.

2.3. Het indienen van de klacht en erkenning daarvan maakt deel uit van de (langdurige) verwerking van haar verleden. Zij is met name door de ontkenning van aangeklaagde in de zaak van de klaagster mevrouw [naam] met klachtnummer 2011T458 - die zij verder niet kent - ertoe gekomen een formele klacht in te dienen over hetgeen haar is overkomen, omdat zij niet wilde dat weer alles wordt ontkend wat bij haar zoveel schade heeft aangericht.

3. Het verweer (zakelijk weergegeven)

Namens aangeklaagde heeft de raadsman het volgende aangevoerd:

Aangeklaagde trad op [datum] in bij de Congregatie. Zij heeft op [datum] haar eeuwige gelofte afgelegd. Vanaf [datum] was zij verbonden aan [pensionaat]. Vanaf [datum] tot [datum] was zij leidster in het internaat en daarna tot [maand] [jaar] leidinggevende van de gemeenschap. In [maand] [jaar] werd zij lid van het hoofdbestuur van de congregatie tot aan haar pensioen op [datum].

Zij heeft enige tijd geleden een herseninfarct doorgemaakt waardoor haar gezondheid thans nog steeds fragiel is. Zij kan zich niets bij de klacht voorstellen. Zij heeft nooit aan seks gedaan, ook geen behoefte daaraan gehad, ook niet met iemand van hetzelfde geslacht. Aangeklaagde kan zich klaagster niet herinneren maar volgens de door de congregatie verstrekte informatie kan het zo zijn geweest dat zij in de door klaagster gestelde periode mede verantwoordelijk was voor de zorg voor klaagster. Klaagster sliep op dezelfde afdeling als de meisjes. Aangeklaagde heeft nooit meisjes ontvangen in haar chambrette. De kamer waar klaagster op doelt moet de gemeenschappelijke studeerkamer van de zusters zijn geweest. De herinneringen van klaagster zijn vaag en niet onderbouwd. Dat in de behandeling bij hulpverleners problematiek omtrent seksueel misbruik aan de orde komt, wil niet zeggen dat het misbruik ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Gedragsdeskundigen doen daarbij niet aan waarheidsvinding maar gaan uit van de subjectieve waarheid van hun cliënt.

Aangeklaagde ontkent ten stelligste wat haar verweten wordt, zowel het seksueel misbruik als de fysieke mishandeling. Zij heeft ter zitting verteld dat zij geregeld in een kamer met een opklapbed sliep. Zij had 's nachts de zorg voor de groep jongeren vanaf 12 jaar en ging daarom bij sommigen kijken voordat ze sliepen. Zij heeft ook verteld dat ze nog kan herinneren dat klaagster en ook klaagster [naam] meisjes waren die altijd aan het rotzooien/vervelen waren. Ze werden dan tegen bedtijd naar hun kamer gestuurd. Er werd niet fysiek gestraft.

De Overste heeft in haar brief de omstandigheden geschetst waaronder destijds gewerkt moest worden. Zij bevestigt dat klaagster in 1980 stond ingeschreven en in 1982 is uitgeschreven. Zij is diep geraakt en geschokt door het verhaal van klaagster. Zij heeft diverse indringende gesprekken gevoerd met aangeklaagde en haar geconfronteerd met dit verhaal. Aangeklaagde heeft het misbruik steeds ontkend. Archiefonderzoek en gesprekken met oud-leerlingen hebben geen enkele aanwijzing van misbruik door aangeklaagde opgeleverd. De overste kan de klacht bevestigen noch ontkennen. De congregatie is echter wel diep geraakt door hetgeen klaagster heeft moeten doormaken en nog steeds doormaakt. Het beschreven gedrag is in strijd met alles waarvoor zij als congregatie en als religieus staan.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat de door klaagster gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van artikel 1.3 van de Procedure.

4.3. Er zijn ongeveer dertig jaar verstreken sedert de feiten die klaagster aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Klaagster heeft in het klaagschrift geklaagd over seksueel misbruik door o.a. aangeklaagde, te weten zoenen terwijl aangeklaagde haar hoofd vasthield en gepenetreerd worden met voorwerpen. Later is daar nog aan toegevoegd dat zij werd vastgebonden en werd gepenetreerd met een stok. Zij heeft aan diverse hulpverleners verteld over het seksueel misbruik, maar niet zozeer over wat dat precies inhield, behalve bij mw. Koene.

Klaagsters moeder schrijft in haar brief van 18 april 2013 aan klaagster dat zij haar destijds wel verteld heeft over [aangeklaagde] die nare dingen met haar deed en dat [aangeklaagde] seks met haar had. In het later toegezonden verslag van mevrouw [naam] beschrijft deze wat zij heeft waargenomen tijdens een paar dagen en nachten verblijf van klaagster in [instelling]. Zij hoorde klaagster de naam van aangeklaagde noemen, *ook in verband met het woord "seksen"*.

Verder bevindt zich in het dossier een advies tot gegrondverklaring van de klacht van mw. [naam] (klachtnummer 2011T458). Dit gaat weliswaar over een andere periode dan het misbruik van aangeklaagde, maar er zijn opvallende overeenkomsten. Naast het seksueel misbruik dat onder meer bestond uit het penetreren van de meisjes valt de lichamelijke kwetsbaarheid van beiden op, de vernederende manier waarop ze zijn behandeld, de isolatie van anderen en de fysieke mishandeling.

De klachtencommissie acht op grond van het voormelde, in onderling verband en samenhang gezien, aannemelijk dat klaagster door aangeklaagde seksueel is misbruikt, in die zin dat klaagster in de periode van 1980-1982 regelmatig door aangeklaagde is gezoend en met voorwerpen is gepenetreerd.

Aangeklaagde heeft het misbruik ten stelligste ontkend. Haar ontkenning wordt echter verzwakt door het feit dat zij achteraf heeft moeten toegeven dat er een kamer met opklapbed was, waarin zij wel eens overnachtte en dat zij, hoewel zij zich de namen van klaagster en mw. [naam] niet kan herinneren, zich wel herinnert dat die twee altijd samen aan het vervelen waren. De beide dames waren echter niet tegelijkertijd in het internaat.

De advocaat van aangeklaagde gaat heel erg in op de vraag of de huidige situatie van klaagster verklaard kan worden uit dit seksueel misbruik, maar dat is niet de vraag die in deze procedure beantwoord moet worden.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klaagster was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 13 of 14 jaar oud. Aangeklaagde was voor haar iemand aan wier zorgen ze was toevertrouwd, van wie ze geheel afhankelijk was en in wie zij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.5. Aangeklaagde is inmiddels 83 jaar oud en haar gezondheid is kwetsbaar. De klachtencommissie zal zich bij haar advisering dan ook beperken in de hoop dat erkenning van het misbruik zal bijdragen tot vermindering van het leed dat klaagster is aangedaan.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Congregatie van Zuster Franciscanessen van Oirschot de klacht gegrond te verklaren, het misbruik te erkennen en daarvoor excuses aan te bieden.

Dit advies is vastgesteld op 7 januari 2014 door mr. C.C. de Rijke Maas, voorzitter, drs. L. Erftemeyer en drs. A.A.M. Oostveen, leden, bijgestaan door drs. M.G.M. van Rijnstra, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klaagster en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klaagster verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klaagster schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die zij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.